

Tomáš Vašut

Zpráva o činnosti lektorátu českého jazyka v Segedínu

2011 – 2012

Základní údaje o lektorátu

1. Postavení lektorátu v rámci fakulty

Lektor českého jazyka v Segedínu působí na univerzitě v rámci Katedry slavistiky. Od akademického roku 2007-2008 je čeština vedena jako obor bakalářského studia otevíraný každoročně, od akademického roku 2009-2010 vyučujeme češtinu ve všech třech ročnících. Na oboru působí dále externista z Katolické univerzity Pétera Pázmánye v Piliscsabě, lingvista dr. Tamás Tölgyesi, který na češtině vyučuje dva lingvistické semináře a ve třetím i druhém ročníku rovněž mluvnická cvičení v rámci praktického jazyka. Tato praxe rozdělení praktického kurzu u pokročilejších ročníků se osvědčila, a lektor se tak může plně zaměřit na práci s textem, rozvíjení slovní zásoby, konverzaci a písemný projev.

Lektor je zapojen do výuky oboru čeština nejen jako vyučující většiny hodin praktického jazykového kurzu, ale také jako vedoucí literárních a překladatelských seminářů. V rámci všeobecné srovnávací slavistiky dále přednáší Klasickou českou a slovenskou literaturu (letos vlivem změny cyklu přednášek nekonáno), Recepce české kultury v Maďarsku a zajišťuje rovněž vyučování češtiny jako povinně volitelného druhého slovanského jazyka. Z kapacitních důvodů již letor nepřednáší českou literární modernu, kterou nyní pro slavisty vyučuje vedoucí oboru paní dr. Katalin Szőke.

Velkému zájmu se nadále těší lektorem vedený dvousemestrální Český filmový seminář, který doplňuje dřívější filmový klub pro bohemisty. Není již jediným slavistickým filmovým seminářem, jeho loňský úspěch zapříčinil vznik obdobného semináře na oboru bulharština. Český filmový seminář je však díky dostupným otitulkovaným verzím filmů, případně tlumočení lektora nadále jediným filmovým seminářem nabízeným Katedrou slavistiky pro zájemce z řad posluchačů celé fakulty. Naprostá priorita ze strany vedení katedry při sestavování rozvrhu a rezervaci učeben umožňuje, že seminář se koná ve velmi atraktivním čase, ve středu v podvečer. Díky rozsáhlé filmotéce segedínské bohemistiky čítající díky zásilkám DZS více než 100 titulů proběhla v letošním roce tematická obměna: rok 2011-2012 byl zaměřen na prezentaci nejlepších starších českých filmů od němé éry až po Novou vlnu 60. let. Jarní filmový seminář byl rozšířen o českou animovanou tvorbu.

2. Počet studentů

Zájem posluchačů o studium češtiny je nyní po dočasném loňském poklesu stabilní, v rámci segedínské slavistiky je počet studentů češtiny trvale na třetím místě za ruštinou a srbštinou, tedy za světovým jazykem a jazykem, který ovládá velká skupina studentů maďarské národnosti pocházejících z nedaleké srbské Vojvodiny.

Jazykové kurzy:		Zimní semestr	Letní semestr
Český jazyk – konverzace	1. roč.	7	3
Český jazyk – mluvnice	1. roč.	7	3
Český jazyk – práce s textem	1. roč.	7	3
Český jazyk – konverzace	2. roč.	1	1
Český jazyk – práce s textem	2. roč.	1	1
Český jazyk – konverzace	3. roč.	3	2
Český jazyk – práce s textem	3. roč.	3	2

Semináře:

Česká literární moderna	5	-
Česká postmoderní literatura	-	3
Recepce české kultury v Maďarsku	3	1
Překladačský seminář	-	2
Český filmový seminář	13	12

Přednášky:

Recepce české kultury v Maďarsku	15	-
----------------------------------	----	---

3. Počet hodin týdně

	Zimní semestr	Letní semestr
Jazykové kurzy	14 h	14 h
Semináře	6 h	8 h
Přednášky	1 h	-

4. Literatura používaná při výuce

- Ivana Rešková – Magdalena Pintarová: Communicative Czech (Elementary Czech), Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, Praha 1995
- Ivana Rešková: Communicative Czech (Elementary Czech), Workbook, Ivana Rešková, Tvarožná u Brna 2005
- Lenka Froulíková: Zahrada českého jazyka, Academia, Praha 2002
- Hankó Ludmila, Heé Veronika: A cseh irodalom története (Dějiny české literatury), MESz, Budapešť 2006
- Jan Lehár a kol.: Česká literatura od počátků k dnešku, NLN, Praha 1998
- Szalatnai Rezső: A cseh irodalom története (Dějiny české literatury), Gondolat Kiadó, Budapest 1964
- Jiří Levý: Umění překladu, Ivo Železný, Praha 1998
- Petr David – Vladimír Soukup: 1000 divů Čech, Moravy a Slezska, Knižní klub, Praha 2009
- Petr Čornej: Dějiny zemí koruny české, Paseka, Praha 1993
- Atlas českých dějin 1. a 2. díl, Kartografie, Praha 2009
- Luboš Ptáček (editor): Panorama českého filmu, Rubico, Olomouc 2000
- Václav Březina: Lexikon českého filmu, Knižní klub, Praha 1998
- Nástěnná automapa České republiky, Kartografia, Praha, 2011

5. Zásilky DZS

Objednávka za rok 2011 došla během zimního semestru, v lednu jsem si osobně vyzvedl na DZS připravené nástěnné mapy a publikace ze zvláštního novoročního balíčku. Byla provedena inventarizace knihovny, publikace byly do Segedína odvezeny automobilem během letního semestru, kdy byla provedena i definitivní reorganizace knihovny s využitím prostoru v nových skříňových nástavcích.

V lednovém termínu byla objednána periodika, společenské a politické týdeníky Reflex, Respekt a literární obtýdeník Tvar a literární a kulturní měsíčník Host. Všechny časopisy chodily během letního semestru pravidelně. Za zbylé finanční prostředky byla vypsána menší objednávkou na rok 2012 za účelem doplnění filmotéky o některé nově vydané tituly, rovněž nové filmy již v pořádku došly a byly inventarizovány.

V zimním semestru bylo registrováno 20 nových výpůjček, v letním semestru 22. V závěru letního semestru byli studenti vyzváni, aby vrátili všechny dlouhodobé výpůjčky, zapůjčeno zůstává 7 titulů dle seznamu uloženého v knihovně.

6. Aktivity nad rámec výuky

6.1. Filmový klub

V návaznosti na teoreticky zaměřený filmový seminář se během obou semestrů pravidelně každý týden konal filmový klub. Studenti měli možnost zhlédnout 24 filmů, průměrná účast byla 12 diváků. Projevil se sice třetinový pokles návštěvnosti (loňská průměrná účast dosahovala 18 diváků, tedy prakticky kapacity učebny 20 míst), avšak oproti loňskému roku bylo možné u většiny filmů opět zvolit esteticky hodnotnější prezentaci v původním znění s anglickými titulky a pouze výjimečně doprovodné tlumočení lektora v maďarštině. V letošním roce byly představeny tyto filmy:

Filmy režisérů 30. až 60. let

Gustav Machatý: Erotikon
Martin Frič: Kristián
Martin Frič: Eva tropí hlouposti
Oldřich Lipský: Limonádový Joe
Oldřich Lipský: Tajemství hradu v Karpatech
Karel Kachyňa: Ať žije republika!
Ladislav Rychman: Starci na chmelu
Otakar Vára: Romance pro křídlovku

Filmy režisérů Nové vlny 60. let

Jan Němec: Podvodníci (Perličky na dně)
Jan Němec: Démanty noci
Věra Chytilová: Sedmikrásky
Věra Chytilová: Ovoce stromů rajských jíme
Jiří Menzel: Smrt pana Baltazara (Perličky na dně)

Jiří Menzel: Ostře sledované vlaky
Jiří Menzel: Rozmarné léto
Jiří Menzel: Vesničko má středisková
Miloš Forman: Konkurs
Miloš Forman: Černý Petr
Miloš Forman: Lásky jedné plavovlásky
Miloš Forman: Hoří, má panenko
Jaromil Jireš: Žert
Juraj Herz: Spalovač mrtvol
Evald Schorm: Dům radosti (Perličky na dně)
Evald Schorm: Den sedmý, osmá noc

Animované filmy

Břetislav Pojar: Pojd'te, pane, budeme si hrát
Eduard Hofman: Stvoření světa

6.2. Publikační a přednášková činnost

Během zimních měsíců jsem pracoval na překladu románu *Naivní rostlina* od současného maďarského autora Bálinta Harcosé. Již reakce na ukázky prezentované na ostravském festivalu časopisu Protimluv a zájem nakladatele svědčily o očekávaném ohlasu Harcosova románu u nás. Plánované vydání však nyní čeká na potřebnou finanční podporu. Vydání se letos naopak dočká již několik let připravovaná brněnská antologie ukrajinských povídek, v níž publikuji krátké prózy Jurije Andruchovyče a Vasyly Port'aka. Během jarního semestru jsem byl přizván k překladatelské spolupráci na jubilejním vydání výboru z díla ukrajinského klasika, básníka Tarase Ševčenko. Práce je nyní ve fázi příprav.

V letošním roce připravuji pro Mezinárodní kolokvium Valašské Univerzity v Târgoviști novou studii o rumunském prozaiku Dumitru Țepeneagovi. Připravována je rovněž srovnávací studie O Karlu Čapkovi a Sándoru Máraim, která by měla být publikována na podzim v Maďarsku.

V letošním roce jsme díky spolupráci s panem lektorem Davidem Bernsteinem působícím v Bulharsku připravili pro publikování v sofijském Čechopisu uměleckou reportáž posluchačky 3. ročníku Sóry Heltai o letních kurzech v Olomouci *Chanson Olomucensis* a drobný esej posluchačky 2. ročníku Barbary Czeibert *O čase*.

V listopadu jsem byl pozván Segedínským diplomatickým kroužkem, který působí na Katedře mezinárodního práva a jehož členy jsou i naši absolventi, abych na Právnické fakultě uspořádal přednášku na téma česko-maďarských vztahů. V přednášce rámcově vycházející z historických událostí počínaje prvním setkáním českého, uherského i polského krále na Visegrádě ve 14. století byly zdůrazněny zvláště dějinné paralely vývoje obou zemí i kontinuita vzájemnosti obou národů napříč stoletími. Listopadová přednáška byla pro rozsáhlost látky uzavřena událostmi 19. století. Je domluveno opět podzimní pokračování této přednášky, v němž bude detailně probírána problematika 20. století a budoucí diplomaté seznámeni ve větší míře nejen s událostmi samými, ale i s českou historiografií týkající se tohoto období.

6.3. Výlet do České republiky

V letošním roce je pořádán pro studenty prázdninový výlet do České republiky ve dnech 18. až 23. srpna 2012. Je očekávána účast čtyř studentů. Někteří z nich prakticky naváží na svůj pobyt na letních kurzech češtiny v Olomouci, případně se zúčastní navazujícího Středoevropského překladatelského tábora (viz níže).

Se studenty plánujeme navštívit tato místa:

Zubří – Petrohrad (městské muzeum v domě postaveném F. Palackým), kostel sv. Kateřiny (zuberské výšivky)

Štramberk – hradní věž Trúba, dřevěné městské domy

Kopřivnice – muzeum Tatra, expozice manželů Zátopkových, expres Slovenská strela

Příbor – poutní kostel, rodný dům a muzeum Sigmunda Freuda

Český Těšín – radnice, nábřeží Olše

Těšín/Cieszyn – evangelický kostel, rotunda svatého Mikuláše, Piastovská věž, Těšínská Madonna (pražská dílna Petra Parléře), Studna tří bratrů, Těšínské Benátky, Rezidence Habsburků

Praha – Univerzita Karlova, Orloj, Staronová synagoga, Loreta, Pražský hrad, Chrám sv. Víta, Zlatá ulička, Zahrady pražského hradu, Nerudova ulice, Kampa, Karlův most, Klementinum

Valašské Meziříčí – zámek Kinských (expozice TGM a Valašsko), Moravská gobelínová manufaktura (živé muzeum), lapidárium Trojice (dřevěný renesanční kostelík)

Teplíce nad Bečvou – lázně, minerální prameny, Hranická propast (nejhlubší v ČR), Zbrašovské aragonitové jeskyně

Počítá se s aktivním podílem studentů vyšších ročníků na přípravě výletu (vlastivědná náplň zájezdů do Valašského Meziříčí, Těšina a Prahy) i praktické zúročení jazykových, organizačních i cestovatelských znalostí a dovedností všech (samostatná cesta do ČR).

6.4. Překladatelský tábor

Ve dnech 25. do 29. srpna je pro zahraniční bohemisty pořádán 5. Středoevropský překladatelský tábor na Valašsku v obci Bystřička poblíž stejnojmenné přehrady. Kromě překladatelského semináře a práce s texty současných českých spisovatelů jsou na programu přednášky o české literatuře, dějinách a kinematografii. Součástí tábora bude seznámení účastníků s regionem Valašsko a výlet na přehradu a na nedalekou Velkou Lhotu, kde stojí jediný původní dřevěný toleranční evangelický kostel v ČR, v němž působil spisovatel Jan Karafiát, autor Broučků. Organizátory akce jsou vsetínský literární čtvrtletník Texty, Masarykova městská knihovna ve Vsetíně a generálním partnerem Český svaz ochránců přírody, který poskytuje potřebné zázemí. Tábor je připravován ve spolupráci s lektory českého jazyka a literatury, jejichž prostřednictvím jsou studenti zvaní. Loňského 4. ročníku se zúčastnilo 12 studentů z Polska, Maďarska, Itálie a Chorvatska. Na letošní 5. ročník se přihlásilo 20 studentů z Polska, Maďarska, Chorvatska, Slovinska a Ukrajiny.

7. Podpora lektorátu zaměstnavatelem

Zaměstnavatel poskytuje lektorovi všestranné pracovní zázemí na úrovni českých vysokých škol. Zásaditosti lektora vyřizuje a kopírování učebních materiálů zajišťuje sekretariát katedry. Lektor i dr. Tölgyesi mají k dispozici každý vlastní stůl v kabinetu společném s vyučujícími bulharštiny. Kabinet je vybaven knihovnou (skříně rozšířeny v loňském roce nástavci na

dostatečnou rezervní kapacitu), internetem, tiskárnou, skenerem. Český lektor má k dispozici samostatný počítač, v kabinetu se opět vyučuje, avšak pouze výjimečně.

8. Spolupráce s velvyslanectvím ČR

V říjnu navštívila náš obor a Katedru slavistiky paní velvyslankyně České republiky v Budapešti. Návštěva proběhla po bohemistickém kongresu organizovaném v září v Piliscsabě, kde se řešily perspektivy pro studium češtiny v Maďarsku, které se aktuálně potýká s finančními problémy. Setkání v Segedínu bylo ze strany paní velvyslankyně provázeno mnoha konkrétními dotazy týkajícími se náplně studia i finančního fungování oboru, v neposlední řadě i věcným tlumočením přesvědčení o potřebě existence studia češtiny v Maďarsku na více univerzitách a jeho podpoře ze strany Velvyslanectví. Po protokolárním setkání s představiteli Segedínu jsem hosty provedl městem a zavedl je na prohlídku Univerzitní knihovny. Na fakultě proběhlo pracovní setkání s panem ředitelem Katedry slavistiky, poté byli hosté zavedeni do kabinetu češtiny, kde pokračoval program setkáním s vyučujícími a studenty. Schůzka s panem děkanem Filozofické fakulty proběhla v podvečerních hodinách při pracovní večeři ve vyhlášené restauraci na nábřeží Tisy. Den byl slavnostně zakončen v Národním divadle na představení opery Rigoletto, jíž jsme se s hosty zúčastnili včetně studentů na pozvání pana ředitele Českého centra.

Na schůzce byly probírány i perspektivy spolupráce Velvyslanectví a lektorátu při propagaci české kultury v Segedínu. Paní velvyslankyni jsem seznámil zejména s loňskou akcí Týden české kultury a s mou snahou v návaznosti na úspěch tohoto kulturního týdne nadále zprostředkovávat českou podporu aktivit, jejichž iniciátorem a hlavním garantem je ve městě literární kavárna a kino Grand Café, v němž je výhledově plánována přehlídka filmů Věry Chytilové. Paní velvyslankyně přislíbila pomoc při zajištění účasti herečky Chantal Poulaine, představitelky hlavní role ve filmu Šašek a královna. Pro velkou zaneprázdněnost paní Poulaine je již připravená přehlídka prozatím odložena na podzim.

Sociální zajištění lektora českého jazyka

9. Povolení k pobytu

Od vstupu ČR a Maďarska do EU pouhý administrativní úkon. Se smlouvou od zaměstnavatele a smlouvou o pronájmu bytu je třeba dát se zaregistrovat cizineckou policií, která vystaví registrační doklad o pobytu na území Maďarska, který není dále nutno obnovovat a slouží rovněž jednorázovému vydání maďarského dokladu o adrese přechodného pobytu.

10. Náměty

Rád bych se letos alespoň stručně zmínil o potřebě lektorátů češtiny v Maďarsku, kde vzhledem k ekonomickým obtížím a hledání jistějšího či spíše univerzálnějšího pracovního uplatnění dochází u mladých lidí ke všeobecnému poklesu zájmu o studium malých oborů. Existují totiž důvody, proč i za této, doufejme dočasné, nepříznivé situace studium češtiny podporovat, byť by byl jedním z poněkud negativistických leč pádných argumentů ten, že uprázdněné místo zaujme vytrvalejší konkurence, například polština. Může-li totiž odradit Čechy od studia maďarštiny např. obtížnost tohoto jazyka, pak v Maďarsku jsme svým

způsobem ve výhodě, protože pro Maďary je to jen otázkou volby, obtíže při studiu cizích jazyků totiž budou mít vždy.

Vůči Polákům cítí Maďaři velmi tradiční a značně silné sympatie jako k osudově spřízněnému nejbližšímu sousedu, přestože dnes nemají obě země ani kilometr společné hranice. Stejně tak i my a Maďarsko jsme tradičně sousední země. Naše sousedství je dokonce tak těsné, že bylo poznamenáno několika vážnými konflikty, přesto však i v našich vzájemných vztazích mohou převažovat spíše sympatie. Pozoruhodný je sám pohled do historie našeho nevšedního sousedství, v níž dochází k tolika historickým paralelám, že by bylo možné téměř spřádat úvahy o společném osudu. Mezi našimi sousedy je nám nepochybně všeobecně bližší Slovensko, hospodářsky i civilizačně je přitažlivější Německo a Rakousko, v poslední době se v mnoha ohledech zajímavě vyvíjí vztah k slovanskému Polsku. Maďarsko je v tomto sousedství zajisté zemí nejslabší. Je relativně malé a chudé, Češi a Maďaři hovoří navzájem zcela nesrozumitelnými jazyky.

Při bližším pohledu však překvapí zejména blízký vztah maďarských vzdělaných vrstev k české kultuře, v Maďarsku zcela zdomácněla např. tvorba Bohumila Hrabala či filmy Jiřího Menzla. Nezřídka je zde motivací ke studiu češtiny právě touha poznat blíže národ, který je nositelem této kultury, která dokáže o obdobných tématech hovořit mnohem otevřeněji, často s osvobozující lehkostí a půvabem. Právě v sympatiích vůči duchovně spřízněné české kultuře spatřuji úspěch češtiny na segedínské slavistice, kde se, přes malou výmluvnost celkového počtu posluchačů, stala během 4-5 let třetím nejsilnějším oborem. Jako Češi jsme všeobecně považováni za značně vyspělý, spíše západní a velmi schopný národ, běžně postačí odkázat na příklady ze sportu nebo na zkušenosti turistů, kteří naši zemi navštívili. Považuji proto za výzvu i do budoucnosti všestranně kultivovat tento zájem a využít svého druhu náskoku, který u Maďarů máme před jinými menšími národy, protože stejně tak i pro nás zůstávají Maďaři jedním z klíčových národů pro soužití ve střední Evropě.